

Pregled strokovnih člankov

Socialna pedagogika, Ljubljana, leto 2010, št. 4:

Dekleva, B.: Mladinsko prestopništvo v Sloveniji v mednarodni primerjavi (Pisec analizira uradne statistične podatke o mladoletniškem prestopništvu v Sloveniji v zadnjih tridesetih letih. V zvezi s tem opravi pregled slovenskih študij (anket) o mladinski odklonosti, ki so temeljile na samoprijavah, in opiše mednarodno raziskavo »International self-reported delinquency study«, v kateri so sodelovali tudi tukajšnji raziskovalci. Posebno pozornost nameni obdelavi in razlagi podatkov, ki kažejo na obseg mladinskega prestopništva v Sloveniji v primerjavi z izbranimi vzhodno- in zahodnoevropskimi državami. Slovenski podatki se nanašajo na pet mest, med katerimi sta posebej izpostavljeni Ljubljana in Celje.) – Poljšak Škraban, O.: Zadovoljstvo z življenjem v odraslosti in z njim povezani dejavniki (Avtorica predstavlja rezultate longitudinalne raziskave, ki se nanaša na vlogo interakcij v družini in zadovoljstvo z življenjem mladih odraslih žensk. Zadovoljstvo z življenjem je razčlenjeno na dve sestavini, in sicer na kognitivno in emocionalno. Rezultati raziskave potrjujejo domnevo, da je za napoved zadovoljstva z življenjem v obdobju odraslosti pomemben način, kako se mati odziva na potrebe hčerke v obdobju otroštva in adolescence.) – Rapuš Pavel, J.: Izkušnje socialne v-/izključenosti mladih v položaju dolgotrajne brezposelnosti (Avtorica obravnava izkušnje vključenosti in izključenosti dolgotrajno brezposelnih mladih, in sicer glede na njihovo starost in doseženo izobrazbo. Rezultati raziskave kažejo, da bi bilo treba strategije pomoči in podpore, ki se nanašata na mlade brezposelne, usmerjati v vzpostavljanje ravnotežja na njihovih različnih življenjskih področjih in tako blažiti tveganja individualnih prehodov v odraslost in zaposlenost.) – Razpotnik, Š.: Mladi in zdravi, zakaj ne gredo delat?! Problematiziranje družbenega pogleda na brezdomne mlade (Avtorica se ukvarja z eno od izključenih družbenih skupin v Sloveniji, tj. z brezdomnimi mladimi ljudmi. Njihov položaj postavi v kontekst tveganja trajnejše dezintegracije družbenih skupin, ki so izpostavljene medgeneracijski revščini. V zvezi s tem analizira pojem »podrazred« in pretehta njegove različne konotacije. Posebno pozornost nameni prehodu mladih v svet dela in njihovo vključenost v zdravstveni sistem. Iz obeh dosedanjih raziskav o brezdomstvu je mogoče razbrati trend, da so mlajši brezdomci nižje izobraženi celo znotraj celotnega vzorca brezdomnih, poleg tega pa nihče od njih ni bil v času anketiranja v rednem delovnem razmerju.)

Pravnik, Ljubljana, leto 2011, št. 1–2:

Peternel Šorli, K.: Psihična izgorelost pri odvetnikih (Avtorica ocenjuje, da je predstava o odvetniškem poklicu nerazvezljivo speta z ugledom, denarjem in statusnimi dobrinami, ki naj bi se lepili na tovrstno delo. Po drugi strani pa

opozarja, da so raziskave, ki so jih opravili v ZDA, pokazale, da je med odvetniki najmanj dvakrat več depresije, tesnobe, odvisnosti od alkohola in drugih duševnih tegob kakor v preostali splošni populaciji. V eni od raziskav je, denimo, kar sedem od desetih anketiranih odvetnikov izrazilo nezadovoljstvo s svojo kariero in samo polovica je bila zadovoljna s svojim življenjem. V Sloveniji raziskav, ki bi bile osredotočene izključno na lik in delo odvetnika, zaenkrat še ni. Vendar pa je raziskava, ki jo je opravil Inštitut za razvoj človeških virov, pokazala, da je v splošni populaciji opaziti znake izgorelosti pri – reci in piši – šestdesetih odstotkih ljudi, pri čemer pa je ta stopnja pri ženskah precej višja kakor pri moških. Iz teh podatkov je mogoče sklepati, da ima veliko tukajšnjih delovnih ljudi in občanov storilnostno določeno/naravnano samopodobo, ki se »logično« navezuje na teorijo in prakso »deloholizma« (oziroma na trdovratno garanje ali zagrizeno pehanje, ki sta dojeti kot nekaj družbeno pozitivnega ali subjektivno vrednega), in da so življenjske/delovne razmere v Sloveniji v glavnem zelo obremenjujoče. Avtorica sicer poudarja, da se »psihična izgorelost« razkriva na telesnem, čustvenem, vedenjskem in miselnem področju, na primer kot sprememba v apetitu, vrtoglavica, glavobol, nespečnost, pogosta prehlajenost, razdražljivost, napadalnost, depresija, tesnoba, nemirnost in negativizem. Ne nazadnje pa je treba upoštevati tudi dejstvo, da javno mnenje odvetnikom – vsekakor precej upravičeno – ni preveč naklonjeno, kar dokazujejo raziskave, v katerih je petinsedemdeset odstotkov anketiranih sodilo, da odvetniki zaslužijo preveč denarja, po mnenju devetinpetdesetih odstotkov anketiranih so odvetniki lakomni in le polovica anketiranih je bila zadovoljna z njihovimi storitvami. Ob tem pa avtorica opozarja, da splošno – in večinoma izkustveno dobro utemeljeno – ljudsko nezadovoljstvo nad odvetniki ni nikakršna zgodovinska noviteta, ampak verjetno sovпада že kar z rojstvom tega bizarne poklica, kar dokazuje tudi znameniti – in nedvomno še vedno dokaj aktualen – stavek iz Shakespearjeve drame: »The first thing we do, let's kill all the lawyers.«).

Socialno delo, Ljubljana, leto 2010, št. 5–6:

Mencin Čeplak, M.; Kuhar, R.: Boj za enakost: od diskriminacije homoseksualnosti do redefinicije družine (Predlog – že peti po vrsti – novega Družinskega zakonika, ki naj bi med drugim uredil tudi področje istospolnega partnerstva, sproža vrsto nasprotovanj, katerih skupni imenovalec je vpeljava »naravnosti« v politično urejanje intimnih razmerij, s čimer se opravičuje diskriminacija na podlagi posameznikove spolne usmerjenosti. Avtorja opišeta zgodovino različnih predlogov pravnega/političnega urejanja istospolnih partnerstev in družin. Njuna analiza pokaže, da predlog novega družinskega zakonika ne vsebuje ničesar, kar bi bilo zares tuje in novo, ampak je posledica dobrega četrta stoletja trajajočih prizadevanj za

enakopravnost ne glede na spolno usmerjenost.) – Lešnik, B.: Sovražni govor v psihoanalitični perspektivi (Če se ozremo na sovražno govorico v psihoanalitični perspektivi, je njena najopaznejša značilnost ta, da omogoči govorcu nekakšno zadovoljitev, ki jo najustrezneje opišemo kot sadistično. Avtor analizira to značilnost v luči Freudove teorije gonov in pokaže, da so tri tipične oblike sovražnega govora – namreč seksistični, rasistični in homofobični – izvrstno dopolnjujejo in sestavljajo v vzorec, v okviru katerega je zadovoljitev vezana na vrednostni razcep objekta in seksualizacijo družbenega statusa. V jedru tega vzorca je seksistična predpostavka pasivnega, manjvrednega »ženskega« uživanja, ki vzburja subjekt in ga ta zato zavrača na način, ki je analogen psihozi, namesto tega pa razvije dominantno, agresivno držo, ki velja za »moško« in ki odvrta strah pred kastracijo. Zaradi teh značilnosti sovražni govor ni in ne more biti racionalen. Še več, vsak kompromis z njim onemogoči racionalno politiko vključevanja in nediskriminacije.) – Rajgelj, B.: Razmerja v istospolnih družinah – kje smo in kam lahko gremo? (Avtoričina analiza veljavne slovenske ureditve družin istospolnih partnerjev pokaže, da so te v primerjavi z družinami partnerjev različnega spola diskriminirane tako na področju družinskega prava kakor tudi v številnih drugih pravnih sferah, na primer v dednem, odškodninskem, kazenskem, delovnem, davčnem in socialnovarnostnem pravu. Čeprav sodna praksa tovrstno diskriminacijo postopoma odpravlja, je zaradi zmanjšanja negotovosti ter sistematičnega varovanja človekovih pravic in državljskih svoboščin nujna celovita zakonska ureditev. Avtorica poudarja, da so odločitve ustavnega in vrhovnega sodišča tlakovale pot novemu družinskemu zakoniku, v katerem zakonodajalec nima veliko manevrskega prostora za drugačne normativne rešitve, kot so predlagane, torej za popolno izenačitev istospolnih partnerjev z družinami partnerjev različnega spola.) – Kogovšek, N.: Iskanje pravnih razlogov za priznanje enakih pravic istospolnim partnerjem in njihovim družinam (Avtorica ugotavlja, da je eno od ključnih vprašanj, ki se zastavljajo v postopku sprejemanja družinskega zakonika, naslednje: Ali pravo zapoveduje popolno izenačitev istospolnih partnerstev z različnospolnimi? Na ravni mednarodnega prava nacionalne države niso jasno in nedvomno zavezane k popolni izenačitvi na področju zakonske zveze in skupne posvojitve. Evropsko sodišče za človekove pravice in Listina temeljnih pravic Evropske unije namreč prepuščata urejanje tega področja notranjim zakonodajam nacionalnih držav. Mednarodno pravo pa v veliki meri priznava istospolnim partnerjem enak dostop do pravic, ki izhajajo iz partnerstva, in zaščito pred diskriminacijo zaradi spolne usmerjenosti. Ne glede na mednarodnopravne obveznosti pa avtoričina analiza položaja istospolnih partnerstev in njihovih družin pokaže, da je omejevanje dostopa do enakih pravic sistemsko nevzdržno in je zatorej razlog v oči bijoče pravno-politične nedoslednosti.) – Platero, R. (L.): Politika in istospolne zakonske zveze v Španiji (Avtorica ugotavlja, da se je Španija s sprejetjem zako-

na, ki istospolnim parom omogoča poroke in jim daje pravico do posvojitve otrok, znašla v središču mednarodne pozornosti in bila deležna tako pozitivnih odzivov kakor tudi ostrih kritik. Zakon, ki je spremenil španski civilni zakonik, so prikazovali kot simbol enakosti, ki premaguje katoliško in konservativno preteklost. Vendar pa se je izkazalo, da ima lahko oblikovanje nevtralnih zakonskih predpisov tudi negativne učinke.) – Švab, A.: Kdo se boji (raznovrstnosti) družin? (Avtorica poudarja, da sodobno družinsko življenje zaznamujejo spremembe in trendi, ki vodijo v pluralizacijo družin in družinskega življenja. Družine se spreminjajo glede na obliko, življenjski slog, izvajanje starševskih funkcij, delitev dela, spolna razmerja in potek družinske dinamike. Na te spremembe vplivajo tako osrednje značilnosti pozne modernosti kakor tudi demografski trendi. Avtorica trdi, da je raznovrstnost družin odziv na širše in globlje družbene preobrazbe. Z drugimi besedami: družina kot moderna institucija ohranja svoje vitalne funkcije z raznovrstnostjo oblik in vsebin, kar pa implicira, da ta oblika organiziranja zasebnega življenja ni v »krizi«, kot to želijo predstaviti nekateri konservativni ideološki diskurzi.) – Tuš Špilak, N.: Obravnavanje istospolnih družin v slovenskih vrtcih (Avtorica opiše rezultate empirične raziskave, ki jo je opravila leta 2010 med vzgojiteljicami in njihovimi pomočnicami v slovenskih vrtcih. Izkazalo se je, da so slovenski vrtci kljub uradno postavljenim ciljem in široki zasnovi kurikuluma še vedno izrazito heteronormativno usmerjeni ter da vzgojiteljice in njihove pomočnice večinoma sploh ne omenjajo homoseksualnosti in istospolnih družin.)

Teorija in praksa, Ljubljana, leto 2011, št. 1:

Močnik, R.: Trg delovne sile in sestava delavskega razreda (Pisec ugotavlja, da je »trg dela« zadnje čase v središču razprav, in sicer tako v uradni politiki kakor tudi v akademski ekonomski vedi in množičnih občilih. Videti je, da se v teh ustanovah malone vsi po vrsti zavzemajo za to, da bi postal trg delovne sile bolj prožen, ob tem pa se pogosto reklamira danski zgled »varne fleksibilnosti«. »Prožnost« v tej govorici pomeni, da bi delodajalci lažje, hitreje in za kapital ceneje odpuščali odvečne delavce ter zmanjševali pravice iz dela, na primer višino odpravnin in prispevkov. Zagovorniki »sproščanja« trga delovne sile trdijo, da bi s tem pospešili izhod iz krize. Prožnost trga delovne sile naj bi namreč povečala zaposlenost ter *eo ipso* produkcijo in potrošnjo, za nameček pa bi se okrepila še konkurenčnost lokalnega gospodarstva, ki jo ogrožajo predvsem pridobitve delavskih bojov in socialnih revolucij v devetnajstem in dvajsetem stoletju. Močnik poudarja, da tovrstna argumentacija ne drži vode: ni res, da bi prožnost delovne sile sama na sebi povečala zaposlenost in okrepila kupno moč prebivalstva, ampak bi lahko zgolj izboljšala »konkurenčnost«, a le v primeru, da bi delavske pridobitve

bitve/pravice odpravili ali korenito skrčili samo v eni državi. To, za kar gre zagovornikom prožnosti, je predvsem spodnašanje družbenopolitične moči delavstva, na primer s prekarnimi zaposlitvami, oslabitvijo sindikatov, prenosom tveganj z lastnikov kapitala na delavce, zmanjševanjem posredne in neposredne mezde ter pravic iz dela, zastraševanjem in discipliniranjem. Pisec opozarja, da prizadevanje za konkurenčnost gospodarstva, ki deluje pod okriljem posamezne države, ni nič novega. Konkurenca med lokalnimi jurisdikcijami v meddržavnem sistemu je namreč že od nekdaj poganjala kapitalistično akumulacijo. To, kar je novost, je zgolj način, kako država zagotavlja konkurenčnost gospodarstva. Včasih je skušala kapitalom, ki so delovali na njenem ozemlju, zagotoviti čim boljše pogoje poslovanja in jih zavarovati pred tujimi podjetji, zdaj pa si prizadeva ustreči kapitalu »na splošno«. Avtor ugotavlja, da je postmoderna država predvsem oblastni aparat boja kapitalističnega razreda zoper delavstvo. Povečanje prožnosti trga delovne sile potemtakem ni nikakršen nevtralen ali splošno koristen odziv na krizo, marveč politična in pravna strategija, s katero se poskuša kapital izvleči iz svoje lastne krize.) – Bembič, B.: Dve teoriji kapitalističnega gospodarstva (Zakaj je propadel keynesovski model kapitalizma, ki implicira obsežne intervencije države v delovanje trga, širitev pristojnosti vlad in njihove politične odgovornosti za doseganje družbenih ciljev, predvsem za zagotavljanje učinkovitega povpraševanja, ki ustreza polni in stabilni zaposlenosti? Ta projekt – reakcija na uspeh oktobrske revolucije in svetovno gospodarsko krizo v tridesetih letih dvajsetega stoletja –, ki temelji na uporabi instrumentov fiskalne in monetarne politike, številnih programih »države blaginje« ter kompromisu med delom in kapitalom (tj. na konsenzu, ki je vključeval sindikate, organizacije delodajalcev ter osrednje stranke na desnici in levici), je bil nedvomno zelo uspešen. Obdobje povojnega razcveta – »zlata doba socialnega kapitalizma« – je namreč širokim množicam prineslo hitro rast mezd in potrošnje ter nasploh občutno izboljšanje gmotnega položaja (oziroma zmanjšanje stopnje izkoriščanja). Idila je bila videti skoraj popolna: delavci so se – v zameno za otipljive ugodnosti in pravice – odpovedali prizadevanjem za odpravo kapitalističnih razmerij, delodajalci pa so dopustili tovrstne koncesije v prid dobičkonosnega gospodarskega okolja (oziroma zagotavljanja povpraševanja, ki je *conditio sine qua non*, da se eksploatacija v sferi produkcije lahko realizira v obliki presežne vrednosti). Toda ta »ljubezenski trikotnik« (med delom, kapitalom in politiko) je počil ravno v trenutku, ko tega nihče ni pričakoval. Okrepjeni položaj delavstva je namreč privedel do dramatičnega upora zoper ključne mehanizme kapitalističnega gospodarstva. Pokazalo se je namreč, da polna in stabilna zaposlenost oslabi najpomembnejši vzvod kapitalistične moči (oziroma uveljavljanja šefovske oblasti), namreč strah pred brezposelnostjo in pomanjkanjem. Zato ne preseneča, da je bil osrednji cilj neoliberalne kontrarevolucije prav restavracija

kapitalistične discipline, ki se opira na obstoj rezervne armade brezposelne delovne sile in vztrajanje revščine/pomanjkanja v samem osrčju »družbe izobilja«. In še več, prav nič čudnega ni v tem, da je okrepitev moči kapitalističnega razreda, ki se kaže v vnovični rasti dobičkov, povsem združljiva z vključitvijo vsakovrstnih družbenopolitičnih bojev in gibanj – na primer ekološkega, feminističnega, potrošniškega, gejevskega in protirasističnega – razen enega, ki pa je pravzaprav bistven. To pa je politično-ekonomski razredni boj delavstva zoper kapitalistično oblast.)

Zoran Kanduč

Annales internationales de criminologie, Paris, leto 2009, št. 1-2:

Daems, T.: Vloga kriminologije v razpravah o kriminaliteti in kaznovanju (V zadnjih letih se povečuje interes za »javno kriminologijo«. Na to kažejo tudi teme številnih kriminoloških konferenc – tako je bila npr. tema 8. Konferenca Evropskega kriminološkega združenja leta 2008 »Kriminologija v javni sferi«, njen namen pa je bil ugotoviti, kako naj se kriminologi bolj plodno vključijo v reševanje družbenih vprašanj, povezanih s kriminaliteto. Tema letne konference Britanskega kriminološkega združenja 2009. leta je bila »Ali je kriminologija samo ogledalo ali motor družbe«, njen namen pa je bil povečati vpliv kriminologov na politiko preprečevanja in obravnavanja kriminalitete. Nizozemsko združenje za kriminologijo je 2009. leta razpravljalo o temi »Kriminologija in mediji«. Današnji poziv k »javni kriminologiji« je sestavni del intelektualne vloge družbenih znanosti v sodobnem svetu, saj je sedanja vloga kriminologije pri reševanju družbenih problemov premajhna. Kriminologiji kot vedi so naredili škodo zlasti tisti kriminologi, ki so dopustili, da se je njena vloga skrčila na tehnično znanost. Številni kriminologi tudi spreminjajo stališča, kar je posledica njihovega intelektualnega in raziskovalnega dozorevanja. Razvijati bi morali odgovoren odnos do sodobnih problemov in biti bi morali bolj prepričljivi v razlagi deviantnosti in kriminalitete, kaznovanja in nadzorovanja. Kriminolog ima prednost pred drugimi, saj z uporabo raziskovalne metodologije lahko globlje spozna probleme kaznovanja in nadzorovanja v sodobni družbi.) – Erickson, P.G. in drugi: Viktimizacija in nasilje med mladimi brezdomci v Torontu (Pristojni organi ocenjujejo, da je v Kanadi najmanj 150.000 mladih brezdomcev, ki živijo na ulicah večjih mest, se odtujujejo svojim družinam, so opustili šolanje in postajajo »drugačni«, izločeni iz normalne družbe. Številni med njimi so žrtve kriminalitete, pa tudi sami zaidejo v kriminaliteto, ko iščejo sredstva za preživetje. Številni mladoletni brezdomci izhajajo iz razdrtih družin,

imajo nižje intelektualne sposobnosti, nizko šolsko izobrazbo, so brez delovnih navad in imajo nizka življenjska pričakovanja. Mladoletniki z »ulice« so dvakrat pogosteje viktimizirani kot »normalni« vrstniki. Med mladimi brezdomci so razširjene droge, alkohol in živijo v spolni promiskuiteti. Med proučevanimi mladoletniki je bilo že aretiranih 81,7 % moških in 68,6 % žensk. Mladi brezdomci se socializirajo z življenjem na ulici, katerega značilnost je nasilje in izključenost iz družbe.) – Kerezsi, K.: Odnos med kazenskim pravosodjem in kriminologijo (Kazensko pravosodje je pooblaščen, da kaznuje in nadzoruje kriminaliteto zaradi varstva družbe, zagotavljanja družbene pravičnosti in rehabilitacije prestopnikov. V Evropi raziskave o zaupanju prebivalcev v kazensko pravosodje (EUROBAROMETER) kažejo na obratno sorazmerje med številom zaprtih oseb na 100.000 prebivalcev (to je produkt kazenskega pravosodja) in zaupanjem v kazensko pravosodje: v državah z malo zaprtimi osebami (Slovenija ima najmanj zaprtih) je visoko zaupanje v kazensko pravosodje, v državah z visokim številom zaprtih oseb pa je zaupanje v kazensko pravosodje zelo nizko. Kriminologija je imela že od svojega nastanka dalje pomemben vpliv na kazensko pravosodje in tudi danes si kriminologi prizadevajo odkriti vpliv kazenskega pravosodja in nadzorovanja na razvoj kriminalitete in na varnost družbe. Kriminologija, ki je najprej teoretična znanost, mora biti tudi uporabna za kriminalitetno politiko in mora opravičiti namene kaznovanja. Intelektualni trendi v sodobni teoretični kriminologiji se delijo na zagovornike »konsenzualnega« in »konfliktnega« modela odnosov med človekom in družbo. Kriminologi se ne smejo spremeniti v tehnike ali menedžerje družbene kriminalitetne politike, zato ne smejo določati ciljev kriminalitetne politike, saj je to naloga politikov, ki svoje odgovornosti za vodenje družbe ne bi smeli prenašati na kriminologe.)

Deviance et société, Paris, leto 2011, št. 1:

Harcourt, B., E.: Današnji ameriški pogled na »nadzorovanje in kaznovanje« (Vsa temeljna vprašanja kazenskega prava, kriminologije in penologije so povezana z vprašanjem o možnostih, metodah in učinkih napovedovanja kriminalitete, najprej pri osebah, ki še niso storile kaznivih dejanj, še bolj pa pri storilcih kaznivih dejanj v postopku sojenja in izbire sankcije, med prestanjem kazenske sankcije, ob odločanju o pogojnem odpustu in še po prestani kazni. Če so metode kriminalne prognoze za osebe, ki še niso storile kaznivih dejanj, šele na začetku svojega razvoja, pa so za obsojence že dolgo znane in uporabne v praksi. Že 1928. leta je Burges ugotovil, da »je napoved (prediction) kriminalitete mogoča«, ko je preučil kriminalne kariere 3.000 bivših obsojencev v državi Illinois. Na tej podlagi je izdelal prva merila na svetu za napoved učinka pogojnega odpusta. Danes se v ZDA v zvezi

z državno politiko preprečevanja in zatiranja kriminalitete ukvarjajo samo z vprašanjem napovedovanja, nadzorovanja in kaznovanja, saj je to po propadu rehabilitacijske ideologije edina pot za zmanjšanje kriminalitete. Zato je celotno kazensko pravo ter kaznovalna in penitenciarne politike prežeta s skrbjo za kaznovanje in nadzorovanje. Osnova kaznovalne in penitenciarne politike je človekova individualna in racionalna odgovornost za kriminalno vedenje, saj se ne glede na družbene pritiske »za« dejanje odloči posameznik, ki ima v trenutku »prehoda k dejanju« vedno tudi enako možnost, da se odpove načrtovanemu dejanju. Sodobno kazensko pravo in pravo izvrševanja kazenskih sankcij temelji na načelu individualizacije vseh ukrepov zaradi največjega kaznovalnega in/ali preprečevalnega učinka sankcij. V ZDA se pri odločanju o pogojnem odpustu že od 1970. leta uporabljata napovedovalna instrumenta Salient Factor Score in Base/Expectancy Score. Namen njune uporabe je varovati družbo z izbirno onesposobitvijo (selective incapacitation) najbolj družbeno nevarnih storilcev kaznivih dejanj. Glede na rezultat na napovedovalni lestvici se odmerja tudi kazen v skladu z notnim državnim navodilom za sojenje.) – Mayer, S.: Družbena opredelitev prostitucije in prostitutk v Franciji (Prostitucija se opredeljuje na zelo različne načine. Ločevali naj bi »dobro« in »slabo« prostitucijo. Prostitucijo proučuje kriminologija s stališča »storilke«, viktimologija pa s stališča »žrtve«, prostitucija je merilo za ločevanje človekove spolnosti na »normalno« in »nenormalno«. Od opredelitve prostitucije je odvisna družbena politika do tega pojava, pa tudi kazenska, zdravstvena, socialna in delovnopravna politika (prostitutka je v Evropi normalen poklic, glej tudi slovensko klasifikacijo poklicev, opomba F. B.). V Evropi se uveljavlja svoboda prostitucije in izbora poklica »spolne delavke«, moralna vprašanja pa so vedno bolj v ozadju. Z raziskavo v centru Pariza so 2006. leta proučevali stališča prebivalcev do tega pojava v mestni četrti, ki je najbolj »obremenjena« s prostitucijo. Raziskava je ugotovila, da prebivalci gledajo na prostitucijo kot na vsako drugo trgovino, le da se tu prodajajo spolne usluge. Med prebivalci in prostitutkami se po določenem času vzpostavijo določeni odnosi, ki pa ne prerastejo v »dobrososedske«. Prebivalci so s prostitutkami vljudni, jih pa ne spoštujejo in imajo z njimi samo nujne stike. Prebivalci menijo, da večina prostitutk opravlja samo svoj poklic, le nekatere so sužnje preprodajalcev »belega blaga«.) – Barker, A., Crawford, A.: Strah pred kriminaliteto in občutek ogroženosti (V Evropi poteka projekt CRIMPREV, ki ga financira Evropska komisija z namenom poenotiti rezultate različnih raziskav o dojemanju strahu pred kriminaliteto in občutku ogroženosti prebivalcev. V sodobni demokratični kapitalistični družbi se povečuje strah pred kriminaliteto, kar močno vpliva na vsakodnevno življenje in vedenje ljudi, saj si starejše osebe ob mraku ne upajo več iz hiše, to pa zmanjšuje njihove socialne stike. Strah pred kriminaliteto moti medčloveške odnose ter zmanjšuje zaupanje v državne organe, ki

ljudem ne morejo zagotoviti varnega življenja. Proučevanje strahu pred kriminaliteto poraja številna vprašanja, povezana s pojmom »strahu«, merjenjem strahu, vzroki za strah in individualnimi in družbenimi posledicami strahu pred kriminaliteto. Pri proučevanju strahu je velik razkorak med dejansko kriminaliteto in stopnjo strahu prebivalcev, saj je dejansko tveganje običajno nekajkrat manjše od »doživljenega« tveganja anketirancev. Najtežje je izmeriti »konkretni« strah pred določenim nasilnim kaznivim dejanjem. Današnji vprašalniki za merjenje strahu pred kriminaliteto so pogosto predmet kritike, ker anketirancem vnaprej vsiljujejo odgovore. Raziskave bi morale ločevati izraženi občutek strahu od dejanskega tveganja.) – Bugnon, G.: Policisti kot povzročitelji telesnih poškodb ob aretaciji (Švicarske izkušnje kažejo, da policisti pogosto telesno poškodujejo osebe ob aretaciji, kar se ugotovi šele v priporu, ko poškodovanci potrebujejo zdravstveno oskrbo. Te poškodbe je danes lažje ugotavljati kot pred časom, saj mora danes vsako pridržano osebo takoj ob sprejemu pregledati zdravnik. Iz zdravniškega poročila je razvidna vrsta, teža ter posledica poškodbe. Raziskava v Ženevi je pokazala, da ostaja večina telesnih poškodb aretiranih oseb neprijavljena, neodkrita in nekaznovana. Raziskovalci so naleteli na težave pri zbiranju gradiva na policiji in v priporu, kasneje pa so težko ločili, ali so bile poškodbe povzročene »zakonito« ali »nezakonito«. V sodobni družbi je samo policija pooblaščenca za uporabo sile pri opravljanju svojih družbenih nalog, pri presoji zakonitosti ravnanja oziroma prekoračitve pooblastil pa se že tehtajo interesi varstva družbe in varstva človekovih individualnih pravic. Pogosto si »poškodbe« povzročijo tudi same aretirane osebe. Raziskava ni dala dokončnega odgovora, kje se konča »zakonita« uporaba policijske sile in začne »nezakonita« uporaba sile, ki zahteva družbeni odziv.)

Revue pénitentiaire et de droit pénal, Paris, leto 2010, št. 4:

Pradel, J.: Francoska porota danes in nujne spremembe (V Franciji je bilo porotno sojenje vpeljeno že 1791. leta. Danes poznamo v Evropi dve vrsti udeležbe porote v sojenju: 1) porotniki odločajo samostojno o dokazih in krivdi in nato sami ali skupaj s poklicnimi sodniki odločajo o kazni; 2) v francoskem modelu porota skupaj s poklicnimi sodniki odloča o krivdi in kazni. V Franciji so še vedno naklonjeni sodelovanju porote pri sojenju, čeprav pravna doktrina in praksa opozarja na pomanjkljivosti sedanjega sistema. Ni sporno sodelovanje porotnikov na prvi stopnji, vedno bolj pa se doktrina in praksa zavzemata za izključitev porotnikov na drugostopenjskem sojenju, ko se rešujejo pretežno strokovna pravna vprašanja zakonitosti postopka in se odloča o višini izrečene kazni.) – Sizaire, V.: Francoski poskusi reforme preiskave (V Franciji že več let poteka razprava o spremembah preiskave

in zmanjšanju vloge ali celo odpravi institucije preiskovalnega sodnika. Zato tudi osnutek zakona iz 2010. leta popolnoma opušča preiskovalnega sodnika v kazenskem postopku in se vsa odločilna vprašanja o dokazih in krivdi rešujejo na glavni obravnavi in kasneje v pritožbenem postopku. Čeprav preiskovalni sodnik nima še nobenega "dokaza" o krivdi, odloča o priporu in drugih ukrepih v škodo obdolženca. Na neustreznost vloge preiskovalnega sodnika kažejo tudi številne preiskave in odrejeni pripori brez kasnejše obsodbe. V preiskavi ima preiskovalni sodnik nadrejeno vlogo pri ocenjevanju "dokazov", ki jih je zbrala policija pogosto tudi z dvomljivimi metodami, odloča o družbeni nevarnosti obdolženca z odrejanjem pripora ter o trajanju kazenskega postopka pred vložitvijo obtožnice, obdolžencu pa so v preiskavi skrčene pravice do obrambe na nujni minimum. Sedanja preiskava se vodi pretežno po inkvizicijskem modelu, želja zakonodajalca pa je, da bi tudi preiskava potekala v skladu z akuzatornim in kontradiktornim načelom ter z upoštevanjem načela "domneve nedolžnosti". Potrebe sodobne demokratične družbe najbolj zadovolji kontradiktorni postopek, zato se naj tudi "resnica" o dokazih in krivdi ugotavlja na glavni obravnavi ob spoštovanju vseh procesnih garancij po Evropski konvenciji o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah. Ker osnutek zakona prenaša nekatere pristojnosti preiskovalnega sodnika na državnega tožilca, kar ne zagotavlja večjih pravic obdolžencu, večina francoskih pravnikov vstraja pri ohranitvi preiskave in preiskovalnega sodnika, potrebno pa je povečati pravice obdolženca.) – Royer, G.: Gospodarska kriminaliteta z vidika ekonomske analize kazenskega prava (V liberalnem kapitalizmu velja pravilo, "da nihče ne more imeti dobička, ne da bi od tega imeli drugi škodo". Osnovno vodilo kapitalizma je dobiček, edino možno sredstvo za doseg tega cilja pa je izkoriščanje z uporabo vseh ekonomskih priložnosti. O gospodarski kriminaliteti oziroma "kriminaliteti belega ovratnika" (Sutherland) so govorili že 1872. leta na Mednarodnem kongresu za preprečevanje in zatiranje kriminalitete. Danes je gospodarska kriminaliteta svetovni problem, ob katerem je kazensko pravo popolnoma nemočno. Dokaz za to je malo obsodb, malo obsodb pa je posledica dejstva, da država ščiti bogate, saj ima od njih ekonomsko in politično korist. Danes se pogosto razpravlja o pomenu ekonomske analize kazenskega prava in njegovi možnosti in pristojnosti za poseganje na kapitalistični trg s kazenskimi ukrepi. Pri gospodarski kriminaliteti je pogosto težko določiti pravega oškodovanca, zato naj se posledice ekonomskega izkoriščanja rešujejo z ekonomskimi sredstvi in ne s kazenskim pravom. Gospodarstvo naj deluje po ekonomskih načelih brez vmešavanja politike in kazenskega prava, saj pravo ni ustrezno sredstvo za urejanje družbe in doseganje "miru" med kapitalisti in delavci.)

Pripravil Franc Brinc

Crime, Law and Social Change, Dordrecht, leto 2011, št. 55/1:

Peng C. in drugi: Analiza časovnih in vremenskih vplivov na premoženjsko kriminaliteto v Pekingu (Avtorji uvodoma podajo pregled dosedanjih empiričnih raziskav, ki so analizirale časovne in vremenske vplive na kriminaliteto. Temu sledi umestitev podatkov o premoženjski kriminaliteti v pravno-kulturni in prostorski kontekst s krajšim opisom Pekinga in definicij premoženjske kriminalitete v kitajski kazenski zakonodaji. V osrednjem delu je statistična analiza vzorcev premoženjske kriminalitete, kjer je zaznana relevantna korelacija med ropi in časom storitve kaznivega dejanja. Po drugi strani pa raziskovalci niso opazili takšne povezave med ropi in vremenskimi dejavniki, kot so jo pri vlomih.) - Klima N. in drugi: Izračuni tveganja in previdnostna nepredvidljivost: dve metodi zaščite pred kaznivim dejanjem (Prispevek analizira dva načina razmišljanja o kriminaliteti pri organih pregona in pri zasebnih varnostnih družbah: pri izračunu tveganj je v ospredju vsakodnevni, verjetnostno izračunljivi dogodek, medtem ko gre pri t.i. pristopu previdnostne nepredvidljivosti (precautionary uncertainty) za identifikacijo dogodkov, ki jih ni mogoče predvideti na podlagi verjetnostnega računa, je pa mogoče predvideti njihov učinek v smislu vzročno-posledične mreže. Po predstavitvi temeljev obeh pristopov in njuni aplikaciji na področju kriminalitete se avtorji vprašajo, ali je smiselno navedeni metodi obravnavati ločeno in si odgovorijo, da je razlikovanje med tveganjem in nepredvidljivostjo vredno ohraniti).

Crime, Law and Social Change, Dordrecht, leto 2011, št. 55/2-3:

V posebni številki je nanizanih 10 prispevkov na temo policijskega upravljanja in odgovornosti v smislu odzivanja na izzive 21.stoletja (skupaj okoli 200 strani). V nadaljevanju so predstavljeni štiri članki. Terpstra J.: Upravljanje in odgovornost policijske dejavnosti v okviru lokalne skupnosti (Policisti oz. policijske postaje, ki svoje delo opravljajo v okviru določenih lokalnih skupnosti, so pogosto razpeti med zahtevami te skupnosti in policijsko ter državno centralo. V prispevku avtor identificira in analizira konkretne oblike te razpetosti in strategije, s katerimi jo policisti rešujejo. Ugotavlja, da je najbolj pogosta strategija ta, da se marginalizira ali nevtralizira glas lokalne skupnosti pri oblikovanju policijskih prioritet in strategij. Zato prihaja do odtujenosti med lokalno skupnostjo in policijo, v končni fazi pa se lokalne skupnosti v čedalje večji meri zanašajo na zasebni sektor pri nadzoru. Ta se namreč bolje odziva na potrebe in želje lokalnih skupnosti.) - Scott, K. B.: Politika in policija na Škotskem: vpliv devolucije (Leta 1999 se je v Veliki Britaniji začel proces t.i. devolucije oziroma

proces prenosa centralnih državnih funkcij na nižjo stopnjo deželne samouprave. V tem smislu sta bila vzpostavljena tudi škotski parlament in vlada, kar je privedlo do pomembne prerezporeditve državnih funkcij in odgovornosti. Članek analizira, kako je ta proces vplival na delovanje škotske policije, pri čemer avtor ugotavlja, da ta postaja čedalje bolj politizirana.) - Daly Y. M.: Sodni nadzor nad policijskim delovanjem: preskave, dokazi in izločanje dokazov (Policijske postopke in prakso določa več dejavnikov. Posebej pomemben dejavnik je tudi odločanje sodišč o dopustnosti uporabe dokazov, ki jih je policija pridobila na določen način. Sodnik v konkretni zadevi sicer odloča zgolj o tej zadevi, sodišča kot celota pa imajo pomembno vlogo pri oblikovanju odgovornosti organov pregona z vzpostavitvijo sodne prakse glede izločanja nezakonito pridobljenih dokazov. Avtorica analizira vpliv sodne prakse glede izločitve dokazov predvsem na primeru irskih sodišč, pri čemer se dotakne sodne prakse tudi v nekaterih drugih državah. Posebej je izpostavljena nedavna odločitev irskega vrhovnega sodišča v zadevi DPP v. Cash.) - Heffernan L.: Policijska odgovornost in irsko dokazno pravo (Tudi ta prispevek analizira pravila o izločitvi dokazov na Irskem. Avtorica postavi ustavno ureditev glede izločitve nezakonito pridobljenih dokazov v širši kontekst in poveže vlogo dokaznega prava z delovanjem in upravljanjem policije. S konkretnimi primeri iz zakonodajne in sodne prakse v povezavi z navedeno problematiko opozori, da je v zadnjem času prišlo do nekonsistentnih in kontradiktornih trendov. Zaključni ugotovitvi, da je prišel čas, da se jasneje razmejijo in opredelijo vloge sodišč in zakonodajne veje oblasti na tem področju.)

Journal of Research in Crime and Delinquency, Beverly Hills, leto 2011, št. 48/1:

Gre za posebno številko, v kateri je v ospredju povezava kriminalitete s prostorom oziroma lokacijo kot dejavnikom kriminalitete. - Braga A. in drugi: Pomen mikrolokacije za trende gibanja kriminalitete v mestih: longitudinalna analiza ropov na bostonskih ulicah (Avtorji najprej predstavijo relevantno literaturo, ki potrjuje gostitve kriminalitete na mikrolokacijah. Sicer pa skušajo v osrednjem delu z uporabo regresijskih modelov določiti razvojne trende ropov na določenih ulicah oziroma njihovih segmentih, in sicer za obdobje 29 let. Ugotavljajo, da so ropi zgoščeni na razmeroma majhnem območju. Avtorji ocenjujejo, da bi se morali za razumevanje gibanja kriminalitete v mestih osredotočiti na analizo gibanja kriminalitete na tovrstnih mikrolokacijah in ne na primer v širših, arbitrarno določenih, prostorskih enot, kot so na primer soseske.) - Bernasco, W. in Block, R.: Ropi v Čikagu: blokovska analiza vpliva prostorskih generatorjev kriminalitete, prostorskih dejavnikov, ki privlačijo kriminaliteto ter sidrišč storilcev (Osnova za statistično analizo so podatki o pros-

torski razporeditvi 75.065 ropov v letih 1996-1998 v Čikagu. Statistično analizirana prostorska enota pa je popisni okoliš. V prispevku so navedene posamezne institucije, javne površine in poslovni kompleksi, ki povečujejo verjetnost ropa v svojih in sosednjih blokovskih naseljih oziroma enotah.) - Pitcher A.B. in Johnson S.D.: Analiza viktimoloških teorij z uporabo matematičnega modela vlomov (Avtorja uporabita matematične modele za analizo teorij o prostorsko-časovnem viktimološkem vzorcu na nivoju specifične lokacije in kaznivega dejanja vlomne tatvine, ki se ponavlja. Analizi sta narejeni ob upoštevanju teze o časovno stabilnem povečanju tveganja (flag theory) na določeni lokaciji in teorije o časovnih intervalih tveganja (boost theory). Avtorja prikažeta, kako si je mogoče z matematičnimi metodami pomagati pri testiranju tovrstnih teorij.) - Andresen M. A. in Malleson N.: Testiranje stabilnosti vzorcev kriminalitete: posledice za teorijo in prakso (Raziskave prostorske distribucije kriminalitete so se sčasoma usmerile z večjih prostorskih enot na manjše. Avtorja se sprašujeta, kje je najbolj primeren prostorski nivo za preučevanje in analizo kriminalitetnih vzorcev. Preverjata, ali so podatki o vzorcih kriminalitete ob uporabi različnih prostorskih stopenj analize primerljivi oziroma konsistentni. Ugotovila sta, da so splošni vzorci kriminalitete v glavnem primerljivi na vseh prostorskih stopnjah analize, vendar pa analiza na ožjih prostorskih območjih razkriva pomembno variacijo v okvirih širšega prostorskega območja. Ravno ta vidik po mnenju avtorjev govori v prid analize na nivoju ožjih prostorskih območij tako za nadaljnji razvoj teorije kot tudi politike oziroma prakse pregona.)

Journal of Research in Crime and Delinquency, Beverly Hills, leto 2011, št. 48/2:

Farrell G. in drugi: Padec kriminalitete in varnostna hipoteza (Zaznan padec kriminalitete v večini industrializiranih držav, vključno z ZDA, spremlja veliko število razlag. Avtorji najprej navedejo najbolj zanimive teorije in literaturo, nato pa se usmerijo na hipotezo, da je ključni vzrok za manjši obseg kriminalitete povečana kakovost in količina varnostnih ukrepov. Iz analize tatvine motornih vozil v dveh državah sklepajo, da je bila še posebej učinkovita vpeljava elektronskih imobilizatorjev in centralnega zaklepanja. Ob tem ocenjujejo, da je imel padec tatvin motornih vozil posledice tudi na zmanjšanje nasilne kriminalitete, ker gre za iniciacijsko kaznivo dejanje.) - Leclerc B.: Scenariji pedofilov in oris situacijsko preventivnih ukrepov (Članek najprej predstavi metodo izdelave tipičnih vzorcev razmišljanja, ki jih sproži določen dogodek ali cilj. Pojem scenarij v tem kontekstu pomeni najbolj pogoste oblike zaporednega ravnanja oziroma strategijo. Avtorji so na specifičnem segmentu kriminalitete zbrali v raziskavi strategije delovanja dejanskih storilcev kaznivih dejanj na vzorcu 221

obsojencev v Avstraliji, ki so svoje kaznivo dejanje priznali. Po predstavitvi scenarijev so predstavljene še preprečevalne tehnike, za katere avtorji ugotavljajo, da jih pogosto ni pri t.i. script oziroma scenarijski analizi kriminalitete.) - Feldmeyer B. in Ulmer J. T.: Rasna oziroma etnična 'groznja' in izrek sankcij na zvezni ravni (Avtorja skušata ugotoviti, ali na izrekanje sankcij na zvezni ravni v ZDA vpliva etnična/rasna struktura v zveznih sodniških okrožjih. Ugotovila sta, da je temnopoltim obtožencem izrečena rahlo višja sankcija kot belcem in Latinoameričanom, katerim je izrečena približno enaka sankcija. Ta vpliv etničnosti oziroma rasne strukture na dolžino izrečene zaporne kazni ni enoten v vseh okrožjih. Ugotovljeno je bilo tudi, da teorija rasne 'ogroženosti' ne ponuja pravega odgovora na zaznana odstopanja v posameznih sodniških okrožjih, saj so najdaljše kazni zaznali tam, kjer je etnična skupina v izraziti manjšini.) - Malm, A. in Bichler, G.: Kriminalna omrežja: ocenjevanje strukturne ranljivosti trgov s prepovedanimi drogami (Analiza tega, kako tesne in odporne na zunanje pritiske so povezave med posamezniki, ki se ukvarjajo s kriminalno dejavnostjo, prispeva k razumevanju delovanja kriminalnih združb. Avtorja se osredotočata na analizo trgov s prepovedanimi drogami, na celotno proizvodno verigo do distribucije na podlagi informacij, zbranih s strani organov pregona v letih 2004-2006. Raziskava je vključevala 1998 posameznikov tako ali drugače vključenih v trgovino z mamili. Ugotovljeno je bilo, da kohezija omrežij zelo variira glede na nišni tržni segment. Najpomembnejši fragmentacijski dejavnik predstavljajo posamezniki, ki so vključeni v tiho-tapljenje, dobavo in financiranje, še posebej, če svoje storitve opravljajo na več nišnih tržnih segmentih hkrati.)

Ciril Keršmanc

The British Journal of Criminology, London, leto 2011, št. 2:

Martel, J. in drugi: Ko trčita dva svetova: upravljanje s tveganji, ki jih v kanadskih zaporih predstavljajo staroselci (Če so v ZDA večinoma v zaporih temnopolti, so v Kanadi nadpovprečno zaprti pripadniki domorodnih ljudstev. Na to opozorilo so se kanadske kaznovalne oblasti odzvale. Članek prikazuje kontradiktornosti in zaplete pri odzivanju oblasti na nesorazmernost kanadskega kaznovalnega kladiva. Avtorji ugotavljajo, da imajo rizični pripadniki domorodnih ljudstev v zaporih težak dostop do programov za zmanjševanje tveganja. Etiketa domorodnosti se preoblikuje v postopku pripisovanja tveganja posamezniku in zaposleni v zaporih imajo zelo kontradiktorno vlogo pri reprodukciji »domorodnega tveganja«. Avtorji skušajo odgovoriti na osrednje vprašanje, ali zares prihaja do preoblikovanja kanadskega zaporskega sistema, kar

so želeli z opozorili o nesorazmernem kaznovanem udarjanju po pripadnikih domorodnih ljudstev, doseči njihovi predstavniki.) – Bond, C.E.W in Jeffries, S.: Staroselci in sodno odločanje o zapiranju: študija višjih sodišč v Zahodni Avstraliji (Študije o vplivu rase in etničnosti na sodne odločitve praviloma ugotavljajo, da sodišča pogosteje izrekajo daljše in strožje kazni pripadnikom manjšin. Avtorja preverita to hipotezo na podlagi odločitev višjih sodišč v Zahodni Avstraliji za obdobje 2003–2005 in ugotovita, da status aboridžina ne vpliva na sodne odločitve višjih sodišč, posebej še, če je bila kazen že izbrana in odmerjena glede na druge olajševalne in obteževalne okoliščine (na primer predkaznovanost). Navkljub takšni splošni ugotovitvi pa avtorja ugotavljata nekatere razlike, na primer staroselcem moškega spola je veliko bolj verjetno izrečena kazen zapora v primerjavi z ženskami, ki niso staroselke.) – Millie, A.: Vrednostne sodbe in kriminalizacija (Avtor izhaja iz ugotovitve, da v liberalnih demokracijah obstaja »kriza kriminalizacije«, tj. kriza postopka, v katerem so nekatera dejanja ali opustitve ali določeni ljudje ali uporabe opredeljeni kot kriminalni oz. potencialno kriminalni. Kriza se kaže v čezmerni kriminalizaciji, tj. takrat, ko so določena vedenja, ki so zunaj normativnega okvira večine prebivalstva, zelo hitro in prehitro etiketirana kot kriminalna. Avtorja pa ne zanima samo postopek etiketiranja, temveč vrednostne sodbe, ki podpirajo etiketiranje, torej vrednote, ki naj jih postopek kriminalizacije uresniči. S tem se avtor znajde na področju moralne filozofije, ko aplicira njene ideje na »vsakodnevno kriminalizacijo« v Torontu. Izdela model vrednostnih sodb in kriminalizacije, ki vključuje moralne, »preudarnostne«, ekonomske in estetske sodbe. Od tega, katere prevladajo, je odvisno, ali bo določeno dejanje v družbi podprto, tolerirano ali cenzurirano in kriminalizirano.) – Tilley, N. in drugi: Dohodkovne neenakosti in tveganja za vlome: dostopnost varnosti v času padajočega obsega kriminalitete (Avtorji analizirajo povezavo med varnostnimi ukrepi gospodinjstev in upadom »volumne kriminalitete« (*»volume crime«* je običajno definiran kot kriminaliteta, ki je statistično zelo pomembna in ki posebej ogroža varnost lokalnih skupnosti, obsega pa zlasti kazniva dejanja zoper življenje in telo, vlome, tatvine in poškodovanja tujih stvari). Stopnja vlovov v bivalne prostore se je v Angliji in Walesu v letih 1995–2009 zmanjšala za 58 odstotkov, kar je pripisati širši uporabi in boljšim varnostnim ukrepom gospodinjstev. Glede na cene protivlomnih naprav pa ni presenetljivo, da je boljša varnost dostopna bolj premožnim gospodinjstvom. A analiza, opravljena z orodjem za oceno učinkov varnosti (*Security Impact Assessment Tool*) kaže, da več varnosti najbolj koristi tistim, ki si jo najmanj lahko privoščijo. Avtorji zato sklenejo, da bi boljša varnost za najrevnejše, še nadalje zmanjšala stopnje vlovov na nacionalni ravni.) – Pires, S.F. in Clarke, R.V.: Zaporedno ropanje, potujoči skrivači in divji lovci na papige v Boliviji (Članek predstavi verigo nezakonitega trga z zaščitenimi živalmi, in sicer s papigami v tropski ekološki coni, ki vključuje Srednjo

in Južno Ameriko, Mehiško nižavje, Karibsko otočje in južno Florido. Avtorja ugotavljata, da so najbolj ogrožene živali tiste, ki so primerne za »hišne ljubljence«, tiste, ki jih je v naravi več in tiste, katerih naravni habitat je bližje ljudem (na primer živali, ki živijo v oddaljenosti največ 50 milj od mesta). Veriga divjega lova se začne pri lovcih, praviloma kmetih, ki papige prodajo »potujočim skrivačem«. Ti jih prodajajo na trgu v Santa Cruzu v Boliviji.) – Fleetwood, J.: Pet kilogramov - kazni in praksa v mednarodni trgovini s kokainom (Članek problematizira kaznovane smernice in njihove izboljšave, ki se nanašajo na kazniva dejanja, povezana s prepovedanimi drogami in temeljijo na neoliberalni »zdravorazumski« domnevi, da večje količine prepovedanih drog prinašajo večji dobiček, to pa kliče po strožjem kaznovanju. Trenutno je ta logika v Veliki Britaniji privedla do tega, da je pri odmeri kazni odločilna teža zasežene droge, še bolj konkretno, da je pet kilogramov tista teža prepovedane droge A kategorije, ki zadostuje za izrek najstrožje predpisane kazni. Avtorica na podlagi etnografske raziskave, opravljene v ekvadorskih zaporih, problematizira merilo, da je teža zasežene količine droge odločilna pri presoji resnosti kaznivega dejanja oziroma pri odmeri kazni. Ugotovila je namreč, da »mule« običajno prenašajo veliko večje količine droge kot profesionalni trgovci z drogo.)

European Journal of Criminology, London, leto 2011, št. 2:

Willem van J.: Zvezani svetovi? *Online* nedomače rutinske dejavnosti in njihov učinek na digitalne in tradicionalne viktimizacije z grožnjami (Članek primerja dejavnike tveganja med grožnjami, posredovanimi na tradicionalen način (na primer s pismom ali »v živo«) in posredovanimi digitalno (na primer z e-pošto ali v klepetalnici). Avtor meni, da je do slejšnji (ločevalni) pristop, po katerem so bila *offline* in *online* dejanja obravnavano ločeno, redukcionističen, ker so družbene interakcije med fizičnim in digitalnim svetom povezane. Rutinske aktivnosti v digitalni sferi pogosto privedejo do tradicionalnih viktimizacij z grožnjami in obratno, *offline* aktivnosti lahko privedejo do digitalnih groženj. Avtor utemeljuje sklepe s študijo na splošni nizozemski populaciji (n=6896) in zaključuje, da je treba teorijo rutinskih aktivnosti preizkusiti v sodobnih digitalnih družbah na nove načine.) – Gottfredson, M. R.: Sankcije, situacije in delovanje v kriminoloških nadzorstvenih teorijah (Avtor slavne splošne kriminološke teorije, ki je 1990. leta skupaj s Travisom Hirschijem trdil, da vsako kaznivo dejanje temelji na pomanjkanju samonadzora, predstavi bolj rafinirano in poglobljeno nadzorstveno perspektivo, ki upošteva posameznikovo izbiro v kriminalnem delovanju. Analizira z izbiro povezan »namen« storilca, ki je bistven za kazensko pravo, vendar ga samo pravo »ne vidi«, temveč nanj lahko le posredno sklepa. Nadzorstvena teorija po njegovem

mnenju zanemarljivo vlogo moralnosti v odločitvah, povezanih s kriminaliteto, in bi jo bilo treba dopolniti z rezultati raziskav o kriminalitetnem odvracanju. Predstavi okvir za razumevanje bistvenih elementov vseh nadzorstvenih teorij.) – Nalla, M.K.; Rydberg, J.; Meško, G.: Organizacijski dejavniki, okoljska klima in zadovoljstvo policistov pri delu v Sloveniji (Avtorji analizirajo, v kolikšni meri organizacijska kultura, policijske strategije dela in poklicne vloge vplivajo na zadovoljstvo slovenskih policistov pri delu. Preverijo, kako ti dejavniki oblikujejo doživljanje zadovoljstva pri delu policistov v različnih oddelkih in v kolikšni meri se zadovoljstvo razlikuje med različnimi zaposlitvenimi skupinami v okviru iste organizacije ali oddelka. Skupine, ki jih analizirajo, so policisti, kriminalisti in mejna policija. Na podlagi podatkov, pridobljenih od 995 policistov, ugotovijo, da k zadovoljstvu pri delu najbolj prispevajo spremenljivke, kot so: priložnosti za inovacije, sodelovanje državljanov in strokovni izzivi. Zelo majhno moč imajo demografske spremenljivke. Organizacijski in okoljski dejavniki so ključni za zadovoljstvo pri delu, kar ima pomembne strokovnopolitične implikacije.) – Anagnostaki, M.: Opravljanje dela v korist skupnosti v Grčiji: kaznovane prakse, vloga tožilstva in lokalne oblasti (V Grčiji so v začetku 90-ih let uvedli kazensko sankcijo dela v korist skupnosti – ali bolj natančno, alternativo kazni zapora, da bi zmanjšali prenapolnjenost zaporov. Leta 1996 so ustanovili ustrezno službo, ukrep pa je v praksi začel leto pozneje. Članek predstavi uporabo ukrepa in avtorica ugotavlja, da so zaradi resnih zakonodajnih in strukturnih pomanjkljivosti pravice obsojencev ogrožene, s tem pa je ogrožena tudi kredibilnost in legitimnost ukrepa.)

Criminology, Maryland, leto 2011, št. 1:

Rosenfeld, R.: Velika slika: predsedniški nagovor Ameriškega združenja za kriminologijo v letu 2010 (V nagovoru se avtor zavzame za makroanalizo v kriminologiji, ki naj naslikajo »veliko sliko« kriminalitete. Po njegovi oceni se (ameriška) kriminologija preveč pogloblja v analize posamičnih kriminalnih pojavov na individualni ravni. Domneva mikroanalitikov, da zmanjšanje individualnih nagnjenj h kriminaliteti vodi tudi do splošnega zmanjšanja kriminalitete, še ni bila dokazana, celo več, makroanalize so pokazale, da takšne vzročne povezave ni.) – Bushway, S.D. in drugi: Napovedovalna vrednost preverjanja predkaznovanosti posameznika: ali starost in predkaznovanost vplivata na »odkup kazni«? (Avtorji analizirajo težnjo pravnih strokovnjakov, da preverjajo posameznikovo predkaznovanost in na podlagi nje sklepajo na morebitno prihodnje nezaželeno vedenje. Sprašujejo se, koliko časa mora preteči, od zadnje kaznovanosti, da bi se človek popolnoma »odkupil« za preteklo ravnanje. A članek se ne ukvarja z idejo zastaranja in pravnih posledic obsodbe. Avtorji se lotevajo vprašanja pozitivistično, zanima

jih, kdaj je podatek o predkaznovanosti statistično pomemben pokazatelj prihodnjega vedenja, posebej glede na starost prestopnika in skupno število preteklih obsodb. Na podlagi longitudinalnih podatkov o nizozemskih obsojencih ugotovijo, da je to obdobje za mlajše prestopnike 10 let, za starejše pa je krajše. Prestopniki z močno kriminalno zgodovino pa se bodisi nikoli ne odkupijo bodisi se odkupijo šele po 20 letih.) – Griffiths, E. in drugi: Prepri zaradi trivialnih reči: vloga prerokanja v nasilnih preprih (Nasilni prepri lahko vodijo do resnih poškodb in celo smrti, a nekatere takšne prepri sprožijo povsem nepomembne zadeve. Prepri zaradi »nič« so v bistvu tekmovalne za prevlado in spoštovanje. Ti statusni boji so pogosti v situacijah, v katerih obstaja nejasna hierarhija moči med udeleženci. Na podlagi podatkov, pridobljenih v intervjujih z zapornicami v Ontariu v Kanadi, avtorji pokažejo, da simetrija moči v razmerjih omogoča tudi napoved o temi spora.) – Kreager, D. A. in drugi: Delinkvenca in struktura vrstniških skupin (Proučevanje tolpa in skupinske dinamike je bilo vedno pomemben del kriminološkega raziskovanja, sredi 70. let pa jih je nadomestilo proučevanje individualnega vedenja s samoprijavitvenimi študijami. Avtorji želijo raziskovanje skupin potisniti v ospredje kriminološkega zanimanja. Analizirajo 897 prijateljskih skupin iz 27 osnovnih šol v Pennsylvaniji in Iowi. Pri tem primerjajo odklonsko vedenje in uživanje alkohola z velikostjo skupin, prijateljsko reciprocnostjo, ugotavljajo strukturno kohezivnost skupine, njeno stabilnost, povprečno popularnost in centralnost mreže. Odkrivajo negativne korelacije med odklonskostjo in vsemi mrežnimi meritvami ter zaključijo, da so odklonske skupine manj solidarne in manj povezane s šolskimi mrežami. Pitje alkohola pa, nasprotno, pozitivno korelira z večino mrežnih meritev, kar pomeni, da imajo skupine, ki skupaj popivajo, večji družbeni ugled in so bolj notranje kohezivne.) – Paternoster, R. in Deise, J.: Nagibanje tehtnice v lastno korist: učinki dokazovanja resnosti kaznivega dejanja z izjavami žrtev na odločanje o smrtni kazni (Članek analizira učinke nove pravice žrtev kaznivega dejanja in/ali njenih družinskih članov, da pričajo pred organom, ki določa in odmerja kazenske sankcije, o tem, kako je nanje vplivalo kaznivo dejanje. Takšno »dokazovanje« vzbudi v poroti močna čustva, avtorji pa dokazujejo, da posamezniki, ki so poslušali tovrstne dokaze, bolj verjetno doživljajo »negativna čustva do storilca«, kot so jeza, sovražnost in maščevalnost. Hkrati so taki posamezniki tudi bolj empatični, čutijo simpatijo do žrtev in imajo ugodnejše predstave o žrtvi in njeni družini. Avtorji sklenejo, da »izjave o učinkih dejanja na žrtve« povečajo verjetnost izreka smrtnih kazni.)

Pripravil Aleš Završnik

Criminal Justice and Behavior, Beverly Hills, leto 2011, št. 4:

Harris, G.T. in drugi: Pojasnjevanje pogostosti nasilja v družini z vidika moških storilcev kaznivih dejanj: ali posameznikova stališča, njegov odnos in okolje prispevajo k odklonskosti? (Avtorji so raziskovali vzroke za dolgotrajno nasilje moškega nad partnerico s štirih vidikov: posameznikovega deviantnega vedenja, njegovih stališč in vrednot, njegovega pogleda na odnos s partnerico ter značilnosti okolja. Preučevali so tudi storilčevo zlorabo prepovedanih substanc in socialnoekonomski status partnerskega razmerja kot možen vzrok za partnersko nasilje. V raziskavo so bili vključeni vsi primeri nasilja nad ženskami, v katerih so bili storilci njihovi moški partnerji, primeri pa so bili zajeti v izčrpnih policijskih in pravosodnih arhivih. Po pričakovanjih je imelo deviantno vedenje storilca največjo težo pri nasilnih kaznivih dejanjih. Ostali dejavniki so imeli pretežno pojasnjevalno vlogo oziroma so pripomogli k nastanku deviantnega vedenja.) – Swartz, J.A. in drugi: Kronična bolezenska stanja med zaporniki v psihiatričnih ustanovah (Osnovna teza raziskave je, da je med zaporniki visoka stopnja kroničnih bolezni. Še višja naj bi bila pri zapornikih, ki se zdravijo v psihiatričnih ustanovah. Raziskava je ugotavljala dovzetnost za petnajst različnih bolezni na vzorcu 289 moških in 142 žensk, ki so bili kot zaporniki na zdravljenju v psihiatrični ustanovi. Rezultat je bil nepričakovan, saj naj bi bili zaporniki v primerjavi s svobodnimi državljani bolj nagnjeni le k štirim od petnajstih bolezni. Te bolezni so: močni glavoboli, možganske kapi, kronične pljučne bolezni in epilepsija. Zanimiva ugotovitev je bila, da so ženske zapornice in starejši zaporniki bolj nagnjeni k obolenju za v raziskavi preučevanimi boleznimi. V sklepnem delu so raziskovalci pozvali h kakovostnejši zdravstveni oskrbi, predvsem na primarnem nivoju.)

Ana Volovlek

European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice, The Hague, leto 2010, št. 4:

Beijer, A.: Lažna priznanja med policijskim zaslišanjem in ukrepi za njihovo preprečevanje. (Avtorica primerja in analizira ameriški in »evropski« pristop k zagotavljanju pravice do zagovornika v predkazenskem postopku. »Evropski« pristop, ali bolje, pristop Evropskega sodišča za človekove pravice, je močno okrepila sodba v zadevi Salduz v. Turčija (2008), ki jo avtorica postavlja ob bok odločitvi Vrhovnega sodišča ZDA Miranda v. Arizona (1966). Četudi naslov obljublja celovito analizo ukrepov za preprečevanje lažnih priznanj pred policijo, se pisanje osredotoča predvsem na pravno analizo testa

prostovoljnosti odpovedi pravicama do molka in do zagovornika.) – Diez-Ripolles, J. L. in Guerra-Perez, C.: Pripor v Španiji (Avtorja pregledno predstavitava ureditev prijete (aretacije) in pripora v španskem kazenskem postopku. Predstavitava razloge za odvzem prostosti in nekatere vidike izvrševanja pripora, vključno s pravicami pripornikov. Predstavitev pravne ureditve dopolnjujeta z izbranimi statističnimi podatki o priporniški populaciji, pripornih razlogih in trajanju pripora. Hkrati kritično analizirata nekatere značilnosti španske ureditve.) – Thomas, T.: Evropski razvoj registracije in nadzora storilcev spolnih kaznivih dejanj (Avtor v uvodu ugotavlja, da je model nadziranja storilcev spolnih kaznivih dejanj, kot so ga vzpostavile ZDA, izhodišče za podobne ureditve v evropskih državah. V članku predstavi rešitve, ki so jih razvile ZDA, Velika Britanija, Irska in Francija. Drzno (in napačno) ugotavlja, da so omenjene države edine vzpostavile registre storilcev spolnih kaznivih dejanj in hkrati razkriva tveganja, ki jih ob tem pomeni t. i. »potujoči spolni prestopnik«. Prav ta naj bi upravičeval vzpostavitev enotnega registra v okviru Sveta Evrope in Interpola.)

Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform, Köln, leto 2010, št. 3:

Steinbauer, J. T.: Videonadzor javnih prostorov - pravni in kriminološki vidiki (Avtorica predstavlja temeljne pravne in kriminološke vidike videonadzora na javnih prostorih, zlasti ugovore kriminalitetnopolitične in pravne narave. Konkretneje, podvomi v učinkovitost tovrstnega preprečevanja kriminalitete, poudari pa njegov pomen pri odzivanju (represiji) na kazniva dejanja. Hkrati ponuja izčrpno analizo dopustnosti tega ukrepa z vidika ustavnopravnega varstva človekovih pravic, zlasti pravice do informacijske zasebnosti in pravice do svobodnega ravnanja v lastnih zadevah. Ukrep, katerega učinkovitost je s preventivnega vidika vprašljiva, je za avtorico pravno dopusten in kriminalitetnopolitično učinkovit, ko gre za represivno nastopanje zoper kriminaliteto.)

Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform, Köln, leto 2010, št. 4:

Drenkhahn, K: Delo, izobraževanje in prosti čas obsojenih na dolgotrajne zaporne kazni (Članek predstavlja izsledke raziskave o življenju zapornikov, obsojenih na dolgotrajne zaporne kazni. Vzorec obsega zapornike iz izbranih zaporov enajstih evropskih držav, med katerimi sicer ni Slovenije, najdemo pa med njimi Hrvaško. Raziskava poskuša kritično, z vidika spoštovanja človekovih pravic, pristopiti k aksiomu medsebojnega zaupanja med državami članicami EU - in to na področju, ki je z vidika varstva človekovih pravic med naj-

bolj občutljivimi. Ugotavlja, da obstajajo glede ponudbe dela, izobraževanja in možnosti preživljanja prostega časa obsojenih med različnimi državami pomembne razlike, in sklene, da bo za resnično zaupanje med državami članicami - sedanjimi in bodočimi - treba vložiti še precej truda.) - Stolpmann, G. in drugi: Biološki dejavniki pri psihiatričnih forenzičnih prognozah (Avtorji članka ponujajo že znano tezo: biološki dejavniki bi morali imeti pomembnejšo vlogo pri napovedovanju deviantnega ravnanja. Pri tem ne gre zgolj za primere ugotovljenih bolezenskih stanj (na primer paranoidne shizofrenije), ampak za dejavnike pri sicer zdravih storilcih kaznivih dejanj. Zgolj za primer: na vzorcu 58 obsojencev za nasilna kazniva dejanja in požig sta bili pri povratnikih ugotovljeni nizki stopnji metabolitov serotonina v likvorju in sladkorja v krvi po obremenilnem testu z glukozo. Zanesljivost napovedi ponovitve kaznivega dejanja na podlagi teh parametrov naj bi bila kar 84,2-odstotna. Sklepna misel je predvidljiva: identificiranje relevantnih meril prognoziranja deviantnih ravnanj je v interesu vseh nas in naše (skupne) varnosti.)

Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform, Köln, leto 2010, št. 5:

Schuhmann, P.; Osterheider, M.: Kvalitativna analiza slik z otroško pornografijo na internetu (Članek predstavlja izsledke empirične raziskave, ki naj bi omogočila lažje razumevanje dinamike otroške pornografije in njenih uporabnikov. Avtorja sta pripravila vprašalnik, na podlagi katerega sta analizirala 735 fotografij, odvzetih osmim obsojencem zaradi razpečevanja oziroma posedovanja otroške pornografije. Raziskava tako ponuja med drugim naslednjo podobo pornografskega gradiva, ki je na voljo na internetu: v 65 odstotkih je prikazan spolni odnos, na 60 odstotkih slik so žrtve ženskega spola, 32 odstotkov slik pa prikazuje različne fetiše, tipe parafilij in sadomazohističnih praks.)

Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform, Köln, leto 2010, št. 6:

Birger, A: Polsvetlo polje kriminalitete - študija o naznanjeni, a neregistrirani kriminaliteti (Članek prinaša izsledke raziskave o kaznivih dejanjih, ki so policiji sicer znana, vendar uradno niso registrirana in zato tudi niso zajeta v policijsko statistiko. Ker ne gre za policiji neznano kriminaliteto, avtor predlaga posebno poimenovanje zanjo, tj. »polsvetlo« polje kriminalitete. Raziskava temelji na intervjujih policistov, telefonskih in pisnih anketah ter metaanalizi nekaterih viktimoloških študij. Ocena deleža polsvetlega polja kriminalitete v Nemčiji se giblje okoli 10,5 odstotka znanih kaznivih dejanj.) - Kolbel, R. in Herold, N.: Whistleblowing - kriminološka ana-

liza (Pisca analizirata pojav t. i. whistleblowinga (žvižgačev). Pojav definirata kot razkritje podatkov o nezakonitih, nemoralnih ali neligitimnih praksah v podjetjih, ki jih posredujejo osebe, neposredno povezane s podjetjem (oziroma so to nekoč bile). Avtorja ponujata pravno in sistemsko analizo pojava za boj zoper gospodarsko kriminaliteto. 'Whistleblowing' je na eni strani oblika samonadzora podjetij (običajno je to t. i. notranji nadzor, ko „žvižgač“ podatke posreduje vodstvu podjetja) in na drugi oblika javno-zasebnega »kazenskoopravnega« partnerstva (kot zunanji nadzor, ko oseba posreduje podatke pristojnim organom). V nadaljevanju avtorja predstavita empirične podatke iz raziskave o učinkovitosti pojava glede na opredeljene cilje oziroma namen.)

Kriminologisches Journal, Weinheim, leto 2010, št. 3:

Knaut, A.: Nadzor meja in avtomatizirani biometrični identifikacijski sistemi (Članek predstavi in kritično analizira razvoj in uporabo biometričnih identifikacijskih sistemov v okviru nadzora (zunanjih) meja EU. Kritično se odziva predvsem na dojemanje biometričnih sistemov kot nezmožljivih »črnih škatlic«. Nasprotno, biometrični sistemi so lahko nepredvidljivi: prav vse faze oziroma komponente sistemov (zajemanje, shranjevanje, obdelovanje in primerjava podatkov) so podvržene propadanju, delujejo le pod določenimi pogoji in njihovo delovanje ni vedno predvidljivo. Ta ugotovitev je za pisca pomembna v zvezi z uspešnostjo nadzora evropskih meja - te kljub prizadevanjem in napredku na tem področju ostajajo prepustne.)

Pripravil Primož Gorkič